

Російська еміграція.

II. „Сменовеховство“ і Савінков. — Монархісти.

Вся еміграція ставить себе зовсім негативно до більшовицької влади і до диктатури комуністів. Вони вірять, що скорше чи пізніше, але остаточно більшовицям прийде кінець. Колишній робітник вони енергійно прагнуть для того, щоб той кінець припав їм. Вони знаходять фінансову та моральну підтримку для того, білих інтервенцій. З часом Європа, а зокрема Англія і Франція позачувалися в тих інтервенційних експериментах і еміграція посилає їм почати гонитись між собою.

Між еміграцією сильно відрізняється одна її порода: т. зв. „сменовеховці“. „Сменовеховці“ зпочалися найбільше серед монархістів і деяких чорносотенців. Вони відкрили в більшовицях реалізаторів давних московсько-царських імперіалістичних заповітів і вважають їх єдино-покликанними виконувати ці заповіді. Тільки „сменовеховці“ бачили Європу на дьоганському проєкті проти Конраді і Полунію, війни між Воронцовою. Там зізнавали у користь більшовицьких старі царські генерали і професори, б. члени уряду Колчака. Вони звали царську владу правдивою національно-російською владою і мали відвагу заявити, що єдиною їхньою мрією є командувати частинами червоної армії чи працювати для радянського державного будівництва. В Бюролі мали вони свій орган „Накануне“, який пізніше перенісся до Парижа. Нині він вже не існує, бо більшовицям він не потрібний. Вся „сменовеховщина“ — це результат деморалізації, яка вкралася в ряди еміграції. Шкаво, що вона проявилася наївтенішій там, те були найбільші пен-

тери тої еміграції і де найбільшійте розквітали мрії про нову інтервенцію. Для російської демократії на еміграції найбільшим ударом був перехід Савінкова до більшовицької. Вчинок Савінкова просто розторопиш моральну силу тої демократії. Савінков бувший терорист, соціал-революціонер, що стояв на чолі одної виправки проти більшовицької, мусів своїм вчинком захитати віру емігрантів в успіх емігрантських протибільшовицьких заходів. До того вчинок Савінкова дав великий козир у руки більшовицької.

Завдяки „сменовеховцям“ та савінковцям ряди еміграції різноті. Сила емігрантів, навіть військових, почала масово вертатись до СРСР. Спершу більшовицям масово впускали охочих, а дома з деякими зводили порохушки за давні гріхи. Однак тепер більшовицям вже й не дуже-то приймають „навернених“. Всі емігрантські групи можна розділити на два табори: монархістів і демократів. До демократів треба зарахувати теж політично безпартійну групу російських месіаністів із Мележковських на чолі.

Почнемо від монархістів.

Всі спроби „білої“ інтервенції, як її називають самі Москві, носили явно монархічний і суто реакційний політичний характер за винятком випадку Савінкова. Однак на чолі армії на стояв ні один член царської рідні. Всі провідники тих емігрантських інтервенцій були шлюхами монархістами, але такі вони ніби-то не відпекувалися під впливом обставин тієї „учредительного соборня“. Скоїли, де стала стопа „білих“, залишили вони по собі якнайгірші спомини в широкіх колах населення. Білі поведилися в часів інтервенції так, що до їх розбиття причинилося в більшій мірі населення, ніж червона армія.

Такі подвиги білих армії відвернули від них багато прихильників на еміграції. Від тої генеральської кліш, що проводила всім рухом відсунулася між іншими Мілюков і бувший лідер кадєтів став республіканцем.

По невдатних інтервенціях монархісти стратили всі кредити в

Європі. Прийшло важке життя. Вони позбавлені матеріальної підтримки від Англії та Франції почали шукати за моральною підтримкою в рядках дому Романових. Лідери російських монархістів-реакціонерів почали купитися біля багатого великого князя Миколая Миколайовича. Його проєктували, що він повинен проголосити себе царем. В. князь не хотів. Та монархісти не могли жити без царя. І ось відкрили вони великого князя Кирила, якого адалось пошукати у всепосійську корону: він проголосив себе царем у Кобургу. І ось цей факт викликав серед монархістів страшний сварю, особисті пограбування і непорозуміння. Нового царя не почала перш за все ціла царська сім'я.

Проти Кирила виступила царівна мати Миколай ІІ, Марія Федорівна і великий князь Микола Миколайович. Монархісти поділилися на два табори. Одні завалилися за Кирилом, другі за Миколою Миколайовичем. Кирило відісся до православних єрархів на еміграції з проханням молиток. Православний собор на еміграції відмовився визнати Кирила царем і проголосив це в пресі. Кирило почав існувати достойнім поздавати членим і членим поєсти, почав віддавати накази до армії. В монархічній армії не внісло теж роззброєння. В Югославії дішло до того, що за наказом „царя“ йшли наздогон зовсім протилежні накази від імені верховного головнокомандуючого Миколи Миколайовича. Гатіподілі стали цілком на боці цього останнього. Словом: монархісти счинили величезну авантюру, яка їх розбила і підкопала цілком їхній авторитет.

Демократична емігрантська преса стала очевидячки висміювати той монархічний хорор і почала демонізувати одну й ту саму сторону. Вияснилось, що для багатого великого князя Миколи Миколайовича збирав гроші на поворот до Росії ген. Класнов і компанія. Вони одолаткували кожного робітника-емігранта до висоти одного зол. франа на такий день у користь великокняжого фонду. Призначені козаків під прапор Миколи Миколайовича не вдалось. Фонд збирався не на інтервенцію, а на кошти дороги до Росії в момент, коли російський народ скине зі себе більшовицьке ярмо. Цар

давши додатків до загально-державних податків. Бюджети видатків автоном. провінцій можуть обійматись тільки спави, що належать до автоном. законодавства (арт. 13). Всі доходи автоном. провінцій, випливаючі з автономічного законодавства, йдуть до автоном. скарбу; поділ впливів зі загально-державних податків між скарб державний і автономічний вирішить окремий закон польського союму (арт. 14).

(Довідається буде.)

Проф. Д-р Е. ФОРМАЧЕНКО
Директор Інституту у вивченні хімії
Харківського Університету в Празі.

ІВАН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ.

(З нагоди його семидесятиліття.)

(Лодзинський.)

Поруч з працями про мочову кислоту Горбачевський публікує р. 1886 праці про нову синтезу креатину (Mediz. Jahrb., і про нову водометричну методу означення азоту в мочі та інших тваринних об'єктах (Mediz. Jahrbücher). Від дослідження чисто хімічного мочової кислоти він звертається до питання творення цього тіла в тваринних організмі, зокрема у ссавців, і публікує „Pokusy o tvorení se kyseliny močové v lidském tele“ (Chem. Listy, 1887), а на німецькій мові: „Über den Einfluss von Glycerin, Fett und Zucker auf die Ausscheidung der Harnsäure beim Menschen“ (Zavisniski Viden. Akademii Nauk, 1886).

Тими дослідженнями встановлено ділення цукру, гліцерину та товсту на виділення мочової кислоти.

Р. 1887 публікує Горбачевський „Дальші синтетичні дослідження конституції мочової кислоти та її творення у тваринних організмі“ (в Записках Віденської Академії Наук і в „Chemick. Listech“). В праці цей автор стверджує, що при дигестії пудли селазинки витворюється з крові значна кількість мочової кислоти, та висловлює думку, що яєчка клітин, гекр., їх нуклеїни, являються матерією, з якої походить мочова кислота. В ті часи відомості про нуклеїни були дуже обмежені.

Тому було дуже важливим, коли Горбачевський у своїй дальшій праці „Про виникнення мочової кислоти у ссавців“ доказав, що при дигестії при 37° селазинки з кров'ю виникає мочова кислота, при дигестії селазинки без крові — ксантиніві тіла.

Умови творення мочової кислоти в організмі ссавців ближче розглядає Горбачевський у ширшій праці „Матеріали до питання про походження мочової кислоти і ксантинівих тіл, а також про поєзв лейкоцитозу у людини“ (Записки Від. Акад. Наук і Сав. сеск. lek. 1891).

Ця праця, обґрунтована великими експериментальними матеріалами, викликала ряд праць і полемічних, і цієї дискусії погляди значно являлися. В цій дискусії Горбачевський взяв участь працями: „До теорії про виникнення мочової кислоти“ (Sav. sesh. lek., 1892) і „Уваги до викладу п. Альберта Коссеа про нуклеїнову кислоту“ (Du Bois-Raymonds Archiv. 1893). Ця праця назавжди аостанеться підвалиною, за контролею якої пізніші дослідники, зокрема Barlan і Schur збудували вчення про ендегенне та екзогенне творення мочової кислоти в організмі ссавців.

З дальших праць, що виникли в зв'язку з дослідженнями над мочовою кислотою, треба згадати такі: „Аналіз двох різних мочових камінців“ (Zischn. f. physiol. Chemie, 1894) і „Різнити між мочовою кислотою і ксантинівими тілами“ (ibidem 1896). Поруч з цими працями Горбачевський опублікував ряд праць, які

топкалися адебільшого вижвленням ссавчо-галицького сільського населення (друкуюано в Записках Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові).

Зі зміною плачч означення в р. 1900 асю хемію перенесено на медичний факультет, і тут Горбачевський швидко пізнав, що для повного педагогічного успіху не досить викладів та практичних вправ, але треба ще дати до рук студентів систематичний підручник. Плодом цього пізнання був чотирьох-томовий курс хемії (I т. — неорганічна хемія, II — органічна, III і IV — фізіологічна хемія). В підручнику цьому автор зібрав усі важливі факти, відомі до часу видання книги, у формі дуже повній та конденсованій, і можна твердити, що його підручник органічної хемії на українській мові, який тепер видається, не міг би так швидко побачити світ, як би не була переведена величезна підготочка праця для чеського підручника.

Р. 1906 Горбачевський опублікував студію ще про пелетру — „До питання етіології пелетри“ (в Oesterr. San. Listwesen і в Saz. sesh. lek.). Дальші публікації на ту ж тему були уміщені там-же р. 1912.

Крім наукової праці треба згадати і його діяльність академічну. В рр. 1889, 1894, 1904 і 1911 він був деканом медичного факультету, а в шкільному році 1902—3 був ректором Чеського Університету в Празі. Чимало наукової праці поклав Горбачевський у ширших рефератах „Кравей Раді Здоров'я Королівства Чеського“ якої був

договірним членом, а також (з 1907 р.) членом Вищої Австрійської Ради Здоров'я. Іменуваний членом Австрійської Палати Панів примусило Горбачевського взятися до політичної діяльності, від якої він, на бажання української делегації у Віденській парламенті, не міг ухилитися.

Роки війни з усіма їх недостатками перервали наукову діяльність Горбачевського, а покликання його до Відня на міністра здоров'я (в жовтні 1917 р.) призвело його на цілком новий шлях. Організація нового міністерства в таких умовах війни і невідомих політичних умовах забрала весь час і енергію. В кабінеті Салдлера Горбачевський пробував майже до кінця війни, а після віденського перевороту повернувся до Чехії, де й оселився в Лодзинцях у Бероуні.

З відкриттям Українського Університету в Празі Горбачевський знову переселюється до Праги і просячує всі свої сили Українському Університетові, на котрий він саме в рік свого семидесятиліття, є ректором. Тільки завдяки аластивій йому невтомній енергії зміг він у такий короткий час і при таких несприятливих обставинах написати український підручник хемії, якого організація частини вже появилася.

Тах у повній свідомості закінчує Горбачевський 70-й рік свого життя, і український народ може з гордістю і надією дивитись на свого передового вченого, який асо віддав своєму народові.

